

Betere oplossingen nodig voor impact van hoge energieprijzen op bedrijfsleven

De zeer hoge energieprijzen raken niet alleen huishoudens maar ook bedrijven hard. Een groot deel van de bedrijven kan de extreem hoge kosten (gemiddeld 400% stijging!) namelijk niet of maar beperkt doorrekenen in hun prijzen. Vooral voor energie-intensieve bedrijven - van klein tot groot - is dat een levensgroot probleem. De klant loopt bij nog hogere prijzen weg of de internationale concurrentie (die royale steun krijgt van hún overheid of veel lagere energieprijzen kent) neemt de productie over. Zo zien we nu al drukwerk en tal van andere (bijv. chemische) basisproducten binnenkomen uit Azië en de VS tegen een veel hogere belasting van het milieu en klimaat, belangrijke ketens zich verleggen terwijl we als Europa meer autonoom willen worden. In de winkelstraat komen vele ondernemers in de problemen, wat tot verdere verschraling van de binnensteden leidt.

Investeringsruimte voor verduurzaming valt weg

Deze enorme druk leidt ertoe dat financiële ruimte voor investeringen, innovatie en verduurzaming bij veel bedrijven al volledig is verdwenen. Daar waar onze productie wegvalt, is het zeer onzeker of die weer terug komt. Dat ondermijnt de economische kracht van ons land, neemt perspectief weg op de nodige investeringen in verduurzaming en leidt dus tot meer afhankelijkheden van het buitenland.

Tijdelijk helpen vanwege de buitengewone omstandigheden

Deze extreme energieprijsstijging veroorzaakt door een oorlog behoort niet tot het normale ondernemersrisico. Het is dus cruciaal dat bedrijven tijdelijke ondersteuning krijgen, zodat voorkomen wordt dat zij omvallen en de tijd niet kunnen benutten om stappen te zetten naar verduurzaming. Die stappen kosten tijd, omdat technieken nog niet altijd beschikbaar zijn, vergunningen niet of traag verleend worden (stikstof) of er geen ruimte is op het stroomnet. Bedrijven zitten dus klem. Bovendien is de elektriciteitsprijs net zo hard gestegen, dus voor de prijsexplosie geen oplossing. Juist ondernemers die al overgestapt zijn op duurzame elektrische productiemiddelen ervaren nu ook grote problemen, zoals bakkers met een elektrische oven.

Positief over daadkracht Kabinet

We zijn gelet op het voorgaande positief dat het kabinet in ieder geval 3,1 mld euro beschikbaar stelt voor de regeling *Tegemoetkoming energiekosten energie-intensief mkb* (TEK) en dat kleine bedrijven als kleinverbruiker meedoen onder het prijsplafond voor huishoudens.

Verbeteren van de TEK nodig en aanvullend een oplossing voor de basisindustrie

Helaas moeten wij ook constateren dat de voorgestelde TEK-regeling onvoldoende effectief is, waardoor de beschikbare middelen niet aankomen bij de bedrijven waarvoor het bedoeld is. Ook voor behoud van een gelijk speelveld voor de basisindustrie is er nog geen enkel perspectief. De Europese Commissie heeft in het aangepaste steunkader voor 2023 meer ruimte geboden dan Nederland benut. Veel EU landen zullen hier gebruik van maken. Zo heeft Duitsland aangegeven ook de basisindustrie volop steun te zullen geven in de vorm van een prijsplafond van 0,70 euro/m³ gas.¹ In het aangepaste en verlengde steunkader kunnen energie-intensieve bedrijven zelfs tot 150 mln euro steun krijgen per bedrijf.

¹ <https://www.reuters.com/business/energy/commission-proposes-german-cap-household-gas-12-cents-per-kwh-2022-10-31/>

Het is cruciaal dat Nederland met de steun voor bedrijven niet achterblijft bij andere Europese landen, omdat dat onze concurrentiepositie uitholt en leidt tot weglek van CO2-uitstoot, economische activiteiten en kennis.

Knelpunten en oplossingen TEK

Wij constateren dat de TEK-voorwaarden veel strenger zijn dan het Europese steunkader toelaat. Het gaat dan om de 12,5%-eis, het lage plafond van 160.000 euro per onderneming en toegang afhankelijk van aantal medewerkers of omzet van een bedrijf.

1. De eis van 12,5% energie-intensiteit is veel te hoog

De energiekosten in 2023 moeten tenminste 12,5% bedragen als percentage van de omzet. In de brief van 28 oktober geeft de minister aan dat zo'n 41.300 bedrijven de 12,5% wel zullen halen, bijvoorbeeld 84% van de bakkers. Het ministerie is hierbij uitgegaan van een stijging van de energieprijzen van "minimaal 800%" ten opzichte van 2019 en een omzetstijging van gemiddeld 8,5%.

Uit een rondgang bij ondernemers uit een twintigtal sectoren en een [flitspeiling](#) onder meer dan 700 bedrijven blijkt dat deze aannames in de meeste gevallen niet van toepassing zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor bakkers, slagers, metaalbewerkers, kunststofspuitgieters, kartonproducenten en producenten van voeding. Het belangrijkste verschil is dat een heel groot deel van de bedrijven te maken heeft met energieprijzen die zo'n 400% zijn gestegen. Dat leidt tot een zeer hoge stijging, maar daarmee halen veel bedrijven de eis van 12,5% dus niet. De 800% stijging is een forse overschatting.

Dit leidt ook tot scheve situaties in een winkelstraat waarbij de ene winkel gebruik kan maken van het prijsplafond voor kleinverbruikers, maar een energie-intensieve bakker of slager één deur verder die hard getroffen wordt door de hoge energieprijzen niet gebruik kan maken van de TEK.

Oplossing: Een aanzienlijke verlaging van de 12,5% is derhalve noodzakelijk, zodat bedrijven waar deze regeling voor bedoeld is hiervoor in de praktijk gewoon in aanmerking komen. Het Europese steunkader maakt dit ook mogelijk.

2. Het maximum van 160.000 euro per bedrijf is veel te laag

Het maximum van 160.000 euro per bedrijf is in de praktijk ontoereikend, omdat een groot deel van de energie-intensieve bedrijven te maken heeft met veel hogere stijging van de energiekosten. Het bedrag van 160.000 euro lijkt wellicht aanzienlijk, maar is helaas soms maar een week aan energiekosten bij een wasserij die aan de zorg levert. Een groep van zo'n 10.000 bedrijven in schijf 2 en 3 van de Energiebelasting, valt als gevolg van dit plafond buiten de boot. Uit berekeningen van voorbeeldbedrijven uit diverse sectoren blijkt dat zij maximaal 0,35% tot 2% van hun energiekosten gecompenseerd krijgen. Het gaat dan om baksteenproducenten, koelbedrijven, metaalgieterijen, grafische industrie, industriële bakkers, golfkartonproducenten, voedingsbedrijven en textielwasserijen.

Het Europese steunkader maakt het mogelijk om in 2023 - zonder extra voorwaarde – tot 2 mln euro steun te geven per onderneming. En tot 4 mln euro onder enkele eenvoudige condities. Bovendien

zien we dat landen als Duitsland, Oostenrijk en het VK forse ondersteuning gaan geven aan deze groep bedrijven. Nederland zet hier onze bedrijvigheid op grote internationale achterstand. Dit is des te schrijnender voor die bedrijven die meerdere vestigingen hebben, en daardoor al snel boven het plafond uitkomen van 160.000 euro, terwijl concurrenten met één vestiging mogelijk wel net voldoende hebben aan dit bedrag.

Oplossing: Een aanzienlijke verhoging van het plafond van 160.000 euro is noodzakelijk, zodat Nederland voor cruciale sectoren in de pas blijft lopen met landen als Duitsland, Oostenrijk en het VK en geen oneerlijke concurrentie ontstaat op de Europese markt waar veel van onze bedrijven concurreren.

3. De regeling sluit veel middelgrote bedrijven uit

Er zijn veel bedrijven in diverse sectoren die niet kwalificeren onder de mkb-definitie: ze hebben net iets meer mensen in dienst dan 250 of meer omzet dan 50 mln euro. Het gaat dan bijvoorbeeld om industriële bakkers, autoschadeherstelbedrijven, papier, voedingsbedrijven en wasserijen, en diverse andere maakbedrijven. Bedrijven die ook in schijf 2 en 3 van de energiebelasting zitten (geen grootverbruikers dus). Het is voor de betrokken ondernemers - die het nu veelal om meerdere redenen - al erg zwaar hebben niet uit te leggen dat zij niet in aanmerking kunnen komen voor de TEK omdat ze wat meer mensen of omzet hebben, terwijl concurrenten die net iets kleiner zijn hiervoor wel in aanmerking komen. Ook hier dreigt oneerlijke competitie. We zien bovendien dat andere landen in de EU deze eis niet stellen, en ook de Europese Commissie op geen enkele manier bedrijven uitsluit vanwege hun grootte. Nederland is hierin de uitzondering in de EU.

Oplossing: Laat deze extra drempels voor de grootte van bedrijven vallen als toegangscriterium voor de TEK, zodat ook energiegebruikers in schijf 2 en 3 van de Energiebelasting in de regeling mee kunnen doen.

4. Overbrugging TEK-regeling moet concreet worden

De uitbetaling van de TEK zal pas medio 2023 plaatsvinden. Voor veel bedrijven is dat waarschijnlijk te laat; zij komen hierdoor in financiële nood. We noemden hierboven al de voorbeelden van bakkerijen die failliet zijn gegaan al. Het is dan ook cruciaal dat de toegezegde overbrugging op korte termijn concreet gemaakt wordt, zodat bedrijven de overbrugging ook daadwerkelijk kunnen maken.

Oplossing basisindustrie ontbreekt nog: combineer steun en verduurzaming

Voor circa 700 bedrijven die behoren tot de zogeheten basisindustrie vormen de hoge energieprijzen eveneens een groot probleem. Deze bedrijven concurreren in een internationale markt met productievestigingen buiten Nederland. Hun concurrenten zitten in landen als Duitsland, Frankrijk of Engeland, waar de overheid bedrijven wél compenseert voor hogere energieprijzen, of in landen als de VS waar de energieprijs zelf vele malen lager ligt. Hierdoor zien we dat productiecapaciteit in steeds meer sectoren in Nederland wordt afgeschaald met op den duur structurele gevolgen door maatschappelijke en economische keteneffecten en verschuiving en verhoging van CO₂-emissies naar andere landen. In de regio's van Nederland dreigt daardoor economische kaalslag. Het speelveld wordt niet alleen met bedrijven buiten de EU zwaar verstoord, het geldt ook binnen de EU, nu er geen Europese uniforme maatregelen lijken te worden getroffen. Waar Duitsland de basisindustrie wenst te behouden, en acteert, dreigt Nederland niet te acteren. Ook dreigen de

voorgenomen investeringen in verduurzaming in gevaar te komen. De basisindustrie heeft eerder kenbaar gemaakt hun CO₂-reductie fors te willen terugbrengen. Daarvoor zijn vergaande plannen ontwikkeld en moeten omvangrijke investeringen plaatsvinden.

Oplossing: Idealiter worden uniforme maatregelen op Europees niveau genomen. Nu die op korte termijn er niet komen, is het zaak dat Nederland in beweging komt. Ons voorstel is de verduurzamingsambities van de basisindustrie als uitgangspunt te nemen en duidelijk te maken dat Nederland de daarvoor noodzakelijke condities, zoals ten aanzien van de beschikbaarheid van duurzame energie en energie-infrastructuur, versneld wil doorvoeren. Behandel de bedrijven op korte termijn voor de energiekosten zoals zij in het Duitse crisispakket behandeld worden, onder de voorwaarde dat de bedrijven beschikken over verduurzamingsplannen. Hiervoor zal een aparte regeling moeten komen naast de TEK. Hiermee kan worden voorkomen dat de bedrijven vanwege het ongelijke speelveld niet meer in Nederland investeren, ook niet in verduurzaming, respectievelijk hun productie (voor langere tijd) stopzetten. Hierbij hoort ook het verlengen van de bestaande IKC-regeling op korte termijn, zodat geëlektrificeerde bedrijven in Nederland blijven opereren, net als elders in de EU.

Tot slot

Ondernemend Nederland wenst er geen gewoonte van te maken de overheid aan te spreken op verzachtende maatregelen zodra omstandigheden op hun markten veranderen. De buitengewone omstandigheden op de energiemarkt maken dat er echter een goede economische rationale is om onze bedrijven hier doorheen te trekken en het Nederlandse verdienvermogen en economische structuur in tact te houden.